

Filosofia de la il·lustració

2015/2016

Codi: 100307

Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2500246 Filosofia	OB	2	2

Professor de contacte

Nom: Antoni Vicens Lorente

Correu electrònic: Antoni.Vicens@uab.cat

Utilització de llengües

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Prerequisites

És desitjable una cultura filosòfica bàsica. Per exemple, la que es pot obtenir amb la lectura d'una història elemental de la filosofia. Posem per cas, de Ludovico Geymonat, Historia de la filosofía y de la ciencia (Barcelona: Crítica).

Objectius

Durant el segle XVIII europeu, conegut també com el "Segle de les Llums", o de la Il·lustració, es desenvolupen les conseqüències filosòfiques de la visió (o lectura) científica de la natura, de la constitució cartesiana del subjecte de la certesa i d'un ideal de saber oposat a la foscor de l'Univers metafísic o de l'obscurantisme pur i simple. Examinarem primer el desenvolupament empirista d'aquestes premisses, que fa de la intel·ligència un instrument de domini de la natura i de la política, i que culmina en l'obra de David Hume. Després estudiarem la via racionalista, representada en el segle XVIII per l'obra de Jean-Jacques Rousseau, que parteix d'un possible coneixement apriorístic de l'ésser de l'home, a partir del lloc on es trobaria en una natura ideal. Les dues vies vénen a convergir en l'obra d'Immanuel Kant, on culmina i se sintetitza l'esforç intel·lectual de la Il·lustració. Després d'ell, encara en el segle XVIII, comença a obrir-se pas un pensament unificador del que Kant havia separat en la seva obra crítica, la llei de la natura i l'imperatiu de la llibertat.

L'objectiu formatiu d'aquesta assignatura és d'aconseguir una caracterització alhora històrica i conceptual de la filosofia del segle de les Llums.

Competències

- Analitzar i sintetitzar els arguments centrals dels textos fonamentals de la filosofia en les seves diverses disciplines.
- Que els estudiants hagin demostrat que comprenen i tenen coneixements en una àrea d'estudi que parteix de la base de l'educació secundària general, i se sol trobar a un nivell que, si bé es basa en llibres de text avançats, inclou també alguns aspectes que impliquen coneixements procedents de l'avantguarda d'aquell camp d'estudi.
- Que els estudiants hagin desenvolupat aquelles habilitats d'aprenentatge necessàries per emprendre estudis posteriors amb un alt grau d'autonomia.
- Que els estudiants puguin transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic tant especialitzat com no especialitzat.
- Reconèixer i interpretar temes i problemes de la filosofia en les seves diverses disciplines.
- Respectar la diversitat i la pluralitat d'idees, persones i situacions.
- Situar les idees i els arguments filosòfics més representatius d'una època en el seu rerefons històric i relacionar els autors més rellevants de cada època en qualsevol de les disciplines filosòfiques.

- Utilitzar la simbologia i els procediments de les ciències formals en l'anàlisi i la construcció d'arguments.
- Utilitzar un pensament crític i independent a partir dels temes, els debats i els problemes que planteja la filosofia tant històricament com conceptualment.

Resultats d'aprenentatge

1. Argumentar sobre diversos temes i problemes filosòfics a propòsit d'obres diferents i avaluar els resultats
2. Construir arguments filosòfics amb rigor.
3. Debatre a partir del coneixement especialitzat adquirit en un context interdisciplinari
4. Demostrar una posició pròpia davant d'un problema o una controvèrsia de rellevància filosòfica, o en un treball de recerca filosòfica.
5. Discriminar els trets que defineixen el lloc d'un autor en el context d'una problemàtica i reorganitzar-los en un esquema coherent.
6. Distingir i esquematitzar el contingut fonamental d'un text filosòfic.
7. Establir relacions entre ciència, filosofia, art, religió, política, etc.
8. Establir una planificació per desenvolupar un treball sobre la matèria
9. Exposar els conceptes propis de la història de la filosofia
10. Expressar, tant oralment com per escrit, els temes i els problemes bàsics de la tradició filosòfica.
11. Expressar-se eficaçment aplicant els procediments argumentatius i textuals en els textos formals i científics
12. Identificar les idees principals d'un text sobre la matèria i fer-ne un esquema
13. Indicar els principals temes de la història de la filosofia.
14. Indicar i discutir les principals característiques del pensament definitori d'una època, emmarcant-les en el context.
15. Llegir comprensivament textos filosòfics bàsics.
16. Llegir comprensivament textos filosòfics de la història de la filosofia.
17. Participar en debats sobre fets històrics filosòfics respectant les opinions dels altres participants
18. Presentar treballs en formats ajustats a les demandes i els estils personals, tant individuals com en grup petit.
19. Reconèixer, amb mirada experta, referents filosòfics del passat i del present i avaluar-ne la rellevància.
20. Relacionar diversos ordres que es poden descobrir entre les idees filosòfiques de diferents autors i moments històrics.
21. Resumir els temes i els arguments exposats en un debat filosòfic clàssic.
22. Utilitzar correctament el lèxic específic de la història de la filosofia.

Continguts

Tema 1. Conceptes bàsics de la Il·lustració. Les llums (i les ombres). La natura i el Déu de la natura. La civilització i l'educació de la humanitat. La ciència i el progrés. La tolerància i l'optimisme polític. El luxe i la utilitat. El lector i l'intel·lectual.

Tema 2. Les traces de l'empirisme i el poder de l'enteniment. Berkeley. Condillac. Voltaire. Hume. L'Encyclopédie. Els materialistes francesos. Els ideòlegs. Les ciències humanes: història, història natural, antropologia.

Tema 3. Les traces del racionalisme i el poder de la raó. Vico. Rousseau.

Tema 4. La síntesi final: Kant. La Il·lustració alemanya: Wolff, Lessing, Jacobi, Mendelssohn, el Kant precrític. La raó pura. La raó pràctica. La facultat de jutjar.

Tema 5. Els primers signes del romanticisme.

Metodologia

Les classes s'organitzen al voltant de les exposicions del professor, amb espai per a qüestions i debats amb la participació dels estudiants.

Els estudiants treballen a partir de les exposicions i de la bibliografia recomanada.

En una atenció personalitzada, els estudiants poden formular dubtes, demanar aclariments o ampliacions de la bibliografia.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Classes a l'aula	50	2	1, 2, 7, 9, 10, 13, 16, 19, 22
Tipus: Supervisades			
Treballs individuals supervisats	30	1,2	1, 2, 3, 4, 5, 6, 11, 12, 13, 14, 15, 17, 18, 20, 21, 22
Tipus: Autònomes			
Treball individual autònom	50	2	7, 9, 11, 15, 19

Avaluació

El primer treball és un comentari de text d'entre 2.000 i 4.000 paraules sobre les seccions 1 a 9 de l'obra de David Hume, Investigació sobre l'enteniment humà. Cal lliurar-lo abans del 31 de març.

El segon treball és un comentari de text d'entre 2.000 i 4.000 paraules sobre l'obra de Jean-Jacques Rousseau, "Discurs sobre l'origen i els fonaments de la desigualtat entre els homes". Cal lliurar-lo abans del 26 de maig.

L'examen a l'aula serà un comentari d'un fragment del text d'Immanuel Kant, "Resposta a la pregunta: Què és la Il·lustració?"

Els alumnes que hagin fet les tres proves (dos treballs més examen) podran optar a la reavaluació de fins un terç de la nota final.

Els alumnes que no hagin fet les tres proves seran no avaluables.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Dos treballs a presentar en les dates indicades	33% + 33% de la nota final	10	0,4	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22
Treball escrit a l'aula	33% de la nota final	10	0,4	1, 9, 10, 15, 16, 19, 22

Bibliografia

De tipus general:

E. Cassirer, *Filosofía de la Ilustración*, Mèxic: FCE.

E. Bréhier, *Historia de la filosofía*, Madrid i Bellaterra: UAB i Tecnos, 2000; el llibre II del segon volum.

Reale, G., i Antiseri, D., *Historia del pensamiento filosófico y científico*, vol. II. Del Humanismo a Kant, Barcelona: Herder.

Belaval, Y. (dir.), *Historia de la filosofía*, Madrid: Siglo XXI, vol. 6, caps. VII a XII; vol. 7, caps. III a V

De tipus particular:

Deleuze, G., *Empirismo y subjetividad*, Barcelona: Gedisa, 1981

Deleuze, G., *La filosofía crítica de Kant*, Madrid: Cátedra, 2007

Duque, Martínez Marzoa, Olesti, Lluís, *La filosofía de Kant dos-cents anys després*. Documenta Universitaria, 2009

Körner, S., *Kant*, Madrid: Alianza Editorial.

Martínez Marzoa, F., *Releer a Kant*, Barcelona: Anthropos

Textos d'autors:

Hume, D., *Investigació sobre l'enteniment humà*, Barcelona, Eds. 62

Rousseau, J.-J., *Discursos. Professió de fe*, Barcelona, Eds. 62

Kant, I., *Història i política*, Barcelona, Eds. 62

Kant, I., *Crítica de la razón pura*, Madrid, Alfaguara

Kant, I., *Prolegòmens a tota metafísica futura que vulgui presentar-se com a ciència*, Barcelona, Eds. 62

Kant, I., *Crítica de la raó pràctica*, Barcelona, Eds. 62

Kant, I., *Crítica de la facultat de jutjar*, Barcelona, Eds. 62